

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandlar, innvalstelefon

Maria Knagenhjelm, 5764 3137

Høyring av verneframlegget for Stad marine verneområde

Statsforvaltaren i Vestland sender på høyring eit framlegg til Stad marine verneområde i medhald av § 39 i naturmangfaldlova. Området er utvida på sørsida av Stad etter oppstartmeldinga, samstundes som det er opna for taretråling på nordsida aust for Stålet.

Arbeidet er gjennomført i tråd med § 42 i naturmangfaldlova og kapittel VII i forvaltingslova. Verneprosessen for det marine arealet kring Stad er eit ledd i arbeidet med å verne eit representativt utval av norsk natur for komande generasjonar. I den nyleg framlagde stortingsmelding nr 29 (2020–2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur* vart det presisert at marin verneplan frå 2004 skal halde fram. Av dei 36 kandidatområda som låg inne i marin verneplan frå 2004, er så langt 16 verna etter naturmangfaldlova og 3 beskytta etter havressurslova.

Høyringsfristen for å kome med fråsegn til verneframlegget er sett til **XX.XX.2021**.

Arbeidet er gjennomført etter oppdragsbrev frå Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet av 18.04.2017, som gav Fylkesmannen i oppdrag å gjennomføre ein verneplanprosess for Dalsfjorden og Stad som marine verneområde. I eit brev av 03.11.2017 sende Fylkesmannen i Sogn og Fjordane oppstartmelding for arbeidet med marint vern for Stad. Fylkesmannen hadde eit møte med Selje kommune 06.12.2017, og eit ope møte på Leikanger i Selje kommune om kvelden same dag. Fylkesmannen hadde eit møte med Selje kommune og Fiskeridirektoratet 04.06.2019. På møtet vart ein samde om å halde ei synfaring med lokale representantar, fiskenæringa og taretrålingsnæringa. Synfaringa vart halden 11.09.2019. Statsforvaltaren hadde nyleg møte med representantar frå Stad kommune datert 03.06.2021 og sist med Kinn kommune den 14.09.2021.

Frå 01.01.2019 gjekk Fylkesmannen i Sogn og Fjordane i lag med Fylkesmannen i Hordaland og vart Fylkesmannen i Vestland. Frå 01.01.2020 gjekk Selje kommune inn i

Stad kommune. Frå 01.01.2021 vart Fylkesmannen i Vestland til Statsforvaltaren i Vestland.

Figur 1 Utsyn frå Ytre Honningsvågen mot Vestkapp i det som er kandidat område for marint vern på Stad. Området er representativt for dei vêrhårde kystområda i landet og er rikt på naturmangfald. Foto: Maria Knagenhjelm

Juridisk grunnlag

Marine verneområde vert oppretta i medhald av § 39 i naturmangfaldlova:

«§ 39 (marine verneområder) Det kan opprettes verneområder i sjø for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter.

Som marine verneområder kan vernes områder som

- a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep,
- b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- c) representerer en bestemt type natur,
- d) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- e) utgjør en spesiell geologisk forekomst,
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi, eller
- g) har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter.

Verneområder i sjø kan opprettes for å oppfylle ett eller flere av målene i § 33 første ledd.

Verneområdet i sjø må angi om verneformålet og restriksjoner gjelder bunn, vannsøyle, overflate eller en kombinasjon av disse. For øvrig gjelder §§ 33, 34 og §§ 40 til 51 tilsvarende så langt de passer. I et verneområde i sjø må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et verneområde i sjø kan vernes mot all virksomhet, forurensning, tiltak og bruk, med de begrensninger som følger av folkeretten. Restriksjoner på aktivitet skal stå i forhold til verneformålet. Høsting og annen utnytting av villlevende marine ressurser reguleres etter havressurslova innenfor rammene av verneforskriften. Marine områder der beskyttelsen kun består av nærmere bestemte regler om utøving av fiske, fastsettes etter havressurslova.»

Verneverdiar og verneføremål

Kandidatområdet kring Stad omfattar areal i Stad og Kinn kommunar, og området er ein god representant for dei ekstremt eksponerte delane av kysten. Planområdet er 165 km² stort. Farvatnet er delvis grunt, og med særeigne bølgetilhøve på noko av den mest vêrharde kysten i Noreg. Det er nokre (undervass-) skjer i området, elles er farvatnet reint med ein sjøbotn som skrånar langsamt utover frå land. Kandidatområdet utgjør den inste delen av kontinentalsokkelen kring Stad, og dei mest landnære areala har ei djupne < 50 meter, og ytst mot storhavet er djupna kring 200 meter. Sør for Stadlandet inkluderer høyringsframlegget ei aust-vestleg djupvassrenne frå Djupeskalen og inn på nordsida av Sildegapet. Dei sentrale delane av renna er ned mot 300 meter djup. Langs nordsida av renna er det ei bratt skråning og på sørsida av renna er det mange små ryggar og åsar.

Området kring Stad inneheld også førekomstar av sokne torvmyrar. Dette er eit element som er spesielt og sjeldsynt i Noreg, sidan dette er eit av dei få kystavsnitta der havet har trengt inn over land etter den siste istida.

Det er nokre naturreservat i området: Det gjeld Tungevåg våtmarksreservat (Kgl.res. 20.12.1991, 0,615 km², 0,614 km² sjø), Høgfjellet sjøfuglreservat (Kgl.res. 28.5.1993, 0,39 km², 0,11 km² sjø) og Dekkjene myrreservat (Kgl.res. 18.6.2004, 4,547 km²). Dalsbøvassdraget som er verna mot kraftutbygging, munnar ut i kandidatområdet i Ervik.

Føremålet med vern av området er å ta vare på eit representativt havområde på den ytre, eksponerte kysten, frå land til ope hav. Verneverdiane i eit slikt område er knytt til botnen og botnorganismane, og den store spennvidda i djupnetilhøve, botntilhøve og eksponeringsgrad, som til saman gjev stor spennvidde i plante- og dyreliv. Verneverdiane er knytt til mangfaldet av undersjøiske naturtypar i dette sterkt eksponerte kystområdet på den inste delen av kontinentalsokkelen.

Etter oppstartmeldinga fekk Rådgivende Biologer AS oppdrag frå Fylkesmannen å gjere undersøkingar kring Stad, både av naturmangfaldet generelt på grunnlag av videomateriale frå Norges geologiske undersøking (NGU) i samband med marin grunnkartlegging, og gjennom eigne undersøkingar i grunne område. Heile rapporten (Todt og Eilertsen 2018) ligg tilgjengeleg på våre heimesider. Konklusjonane var som følgjer:

*Videomaterialet frå NGU visar at det er særers ulike typar botntilhøve i ytre delar av Stadlandet, med mykje innslag av blandingsbotn, skjelsandbotn og sandbotn. Det var også ein del hardbotn, ofte som store steinblokker og berg, samt også fjellbotn med tett tareskog i grunnare område. Eit relativt rikt dyreliv vart registrert i område med blandingsbotn eller der det var innslag av hardt substrat. Til dømes ulike artar svamp, sjøpungar, mosdyr, hydroider, nesledyr og børstemakk. Mindre artsmangfald av makrofauna vart registrert der det var rein sedimentbotn. Artar var stort sett vanleg førekommande, men to raudlista artar (glaskorall og sjøtre) førekom i eit av dei tilsynelatande djupaste transekta (videofil V1511011) . Glaskorall (*Lophelia pertusa*) og sjøtre (*Paragorgia arborea*) er raudlista i kategori nær trua (NT). Førekomst av desse artane, samt korallgrus indikerer at det kan vere meir korallar i området, spesielt på bratt fjellskråning på større djupner. Det vart ikkje avgrensa viktige naturtypar basert på videomaterialet.*

Rådgivende Biologer AS gjorde hausten 2019 nye undersøkingar i området som Selje kommune, grendalaget m.fl. har kome med framlegg om å utvide på sørsida av Stad. Konklusjonen i rapporten er som følgjer (sjå heimesida vår for heile rapporten):

«Langs heile strekninga av Furuneset-Lunden er det ned til 25-20 meters djupne registrert den viktige naturtypen større tareførekomst av stortare (I01). Stortare vaks ned til maksimalt 32 m djupne, men då som enkeltindivid eller spreidde førekomst. Basert på ROV kartlegging og botnkart utarbeida av NGU er større tareskogsførekomst vurdert å vere omtrent samanhengande langs heile kysten av Stadlandet forutan grunne og kjende blautbotnsområde og sandbankar ved til dømes Ervika, Hoddevika, Honningsvågen og Tungevågen. Tareskogsførekomstane for strekninga Furuneset-Lunden er avgrensa til 5429 daa, men vurderast å henge saman med avgrensa tareskog (14331 daa) for føreslått verneområde. Til saman utgjer dette 19760 daa og naturtypelokaliteten vurderast som svært viktig (A-verdi) grunna samanhengande areal > 500 daa i høve til DN handbok 19. Noko ulik aldersfordeling på tareskogen vart registrert på transektet inne ved Furestranda (T7) og Dragsvika (T9), og tareskogen bar preg av å ha blitt trålt. Eit rikt dyre- og algeliv vart registrert i tareskogen og studiar har vist at over 100.000 organismar kan finnast på ein enkelt tarestilk. Stortareskog er eit svært produktivt og viktig økosystem som danner livsgrunnlaget for ei mengde marine organismar.

Statsforvaltaren vil peike på at noko av det særmerkte ved det marine verneområdet kring Stad er den omfattande stortareskogen, som er eit uvanleg produktivt og viktig økosystem som gjev livsgrunnlag for svært mange marine organismar. Stortare er også ein organisme som er svært effektiv til å lagre CO₂. Sør for Stadlandet er det registrert flokkar på nokre hundre mytande ærfugl, noko som syner verdien tareskogen også har for fugl.

Figur 2 Stortareskog er ein naturtype som dekkjer store delar av kandidatområdet for marint vern på Stad. Førekomstane rundt Stad blir vurdert som svært viktig (A-verdi). Studiar har vist at det kan leve over 100 000 organismar på ein enkelt tarestilk, og tareskogen er oppvekst- og leveområde til eit stort tal marine artar. Foto: Espen Rekdal (biletet er ikkje frå Stad).

På bakgrunn av observasjonar av dei raudlista artane glaskorall og sjøtre frå den biologiske kartlegginga i 2018 fekk Statsforvaltaren utført ein korallkartlegging sommaren 2021. I rapporten frå Rådgjevande biologer (Todt og Tverberg 2021) vart dei 25 transekta i ytre, sentrale og indre delar av Sildegapet filma med hjelp av eit undervasskamera (ROV). Samandraget i rapporten er som følgjer:

Generelt ble det observert en rik makrofauna både på bløtbunn, blandingsbunn med stein og på fjellskråninger. Av koraller ble det registrert hornkorallene sjøtre, sjøbusk og risengrynskorall, bløtkorallen kjøttkorall og steinkorallen øyekorall [namnet glasskorall er nytta i ein annan rapport, augekorall er også eit rett namn på arten som på latin heiter *Lophelia pertusa*]. De viktigste korallforekomstene ble funnet i ytre og sentrale deler av undersøkelsesområdet, på den sørlige skråningen av den dype rennen sør for Stadlandet, det vil si på vest- og nordsiden av Djupeskallen, på vest- og nordsiden av ryggen som ligger midt i rennen, samt på den sørlige skråningen av den noe grunnere rennen sør for Djupeskallen og ryggen. Her ble det registrert hornkorallskog med enten sjøtre eller risengrynskorall som dominerende art. Sjøtre, som ifølge Norsk rødliste av arter er klassifisert som nært truet (NT), forekom som enkelte kolonier eller i små grupper også i dypere deler av den nordlige skråningen av den dype rennen. Kjøttkorall (NT) ble funnet på to steder på foten av den nordlige skråningen. Øyekorall (NT) ble registrert i et lite område i rennen sørøst for Djupeskallen. I indre deler av undersøkelsesområdet var det ingen større korallforekomster, men det var relativt tette forekomster av sjøfjær-arten stor piperenser.

Prosesen vidare

Det er Statsforvaltaren i Vestland som er ansvarleg for å lage verneframlegg og sende dette på høyring etter rammer sett av Miljødirektoratet.

Oppstartsmelding om arbeidet med marint vern i Dalsfjorden og kring Stad vart sendt til alle aktuelle partar i november 2017. Det har så langt som råd vore teke omsyn til innspel til oppstartsmeldinga ved utarbeiding av det endelege verneforslaget, som inkluderer framlegg til verneforskrift med vernereglar, avgrensing og verneverdiar. Ei oppsummering av innspela til oppstartsmeldinga er teke inn i dette brevet. Innspela i si heilskap ligg som eige vedlegg.

Etter høyringa av framlegget til marint vern er gjennomført, vil Statsforvaltaren utarbeide ei tilråding for vern som vert sendt til Miljødirektoratet. Deretter sender Miljødirektoratet ei endeleg tilråding til Klima- og miljødepartementet som kan fremje vedtak om oppretting av verneområde for Kongen i statsråd. Eit eventuelt vernevedtak vil vere ein kongeleg resolusjon, der verneforskrifta med tilhøyrande vernekart er dei juridisk bindande dokumenta.

Dersom vedtak om vern vert ein realitet, skal Statsforvaltaren i ettertid utarbeide forvaltingsplan for området. Forvaltingsplanen skal vere ei rettesnor for forvaltninga innanfor rammene av verneforskrifta, og er ikkje juridisk bindande på same måten som verneforskrifta. Det vil bli eigen høyringsprosess for forvaltingsplanen.

Verneforskrift og grenser

Ved oppretting av eit marint verneområde vert det utarbeidd verneforskrift som fortel kva for restriksjonar som vert lagde på aktivitetar i området (sjå vedlegg 2). Oppretting av eit marint verneområde inneber at det vert forbod mot tekniske inngrep under sjøen. Eigedomstilhøva vert ikkje endra ved oppretting av marine verneområde. Staten er eigar for alt som er utanfor 2 meter djupne. Grensa for det marine verneområdet mot land kring Stad følgjer i hovudsak marbakken på 2 meter djupne, med unntak av der det er tilgrensande naturreservat. Der følgjer grensa for det marine verneområdet grensa til det aktuelle naturreservatet.

Endringar i areal og forskrift sidan oppstarten

I oppstartsmeldinga ba dåverande Fylkesmannen om innspel på eit areal med storleik på 114 km². Statsforvaltaren går no i høyringsframlegget inn for å utvide det marine verneområdet i sør samanlikna med den opphavlege avgrensinga i oppstartsmeldinga, både grunna verdifulle stortareskogar og grunna raudlista korallførekomstar. Arealet teljar no 165 km². Utvidinga, grunna stortareskogane, er i tråd med framlegg frå Selje kommune og fleire andre høyringspartar etter oppstartsfasen av verneprosessen. Den ytterlegare utvidinga grunna korallar har også vore orientert om i møte med Stad kommune, og kommunen har gitt positive signal om å høyre ei grense trekt lenger sør i Sildegapet. Vi går samstundes inn for ei noko mildare forskrift aust for Stålet. Sidan oppstarten har også areal i Kinn kommune blitt ein del av framlegget til geografisk avgrensing. Vi vurderer at vernearealet i Kinn vil få små konsekvensar for

næringsaktivitet i dag. Høyringsperioden vil få fram om det er meir bruk av området enn vi har fått kartlagt.

Verneforskrifta har blitt endra sidan oppstarten. Den har fått tydelegare formuleringar og presiseringar på fleire punkt. Eldre formuleringar, som til dømes at verneforskrifta med kart blir oppbevart i kommunen, hos Statsforvaltaren, med fleire, er sletta fordi karta er digitalisert og er tilgjengeleg for alle.

Tidlegare i prosessen var det eitt punkt i verneforskrifta for dispensasjon etter søknad (§ 5) for l) *fangstbasert akvakultur* og m) *Levandelagring av fisk* mens dei to punkta er samanslegne og formulert slik, jf. malen til Miljødirektoratet: § 5 l) *Levandelagring av villfanga fisk inntil 12 veker*. Dersom det blir lagra meir enn 12 veker blir det juridisk sett definert som akvakultur, som må bli handsama etter ein annan heimel (§ 5 k).

Planstatus

Det er i dag tre eksisterande verneområde på Stad-halvøya. Naturresevata Tungevåg, Dekkjene og Høgfjellet ligg tilgrensande kandidatområdet for marint vern. I tillegg har Stadlandet eit større område på 45 000 dekar med status som Utvalt kulturlandskap (UKL) som også grenser til det marine vernet. Selje kommune tok opp i oppstartsfasen av verneplanen at kommunen ønskjer å sjå heilskapen av verdifulle natur- og kulturområde, både på land og til havs.

Figur 3 Kart over eksisterande verneområda Tungevåg, Dekkjene og Høggjell (skravert i rosa) og Utvalt kulturlandskap (oransje). Kartutsnitt frå www.fylkesatlas.no

Det føreslegne området for marint vern ligg i hovudsak i tidlegare Selje kommune. Arealdelen til kommuneplanen for Selje vart vedteken i 2018, og gjeld inntil ny arealplan for Stad kommune kjem på plass. Stad kommune er i gang med å utarbeide ein kommunedelplan for sjøareala i heile den nye kommunen. Kommunedelplanen er no ute til 2. gangs offentlig ettersyn. Planen har to hovudtema; nye område til akvakultur og plassering av massar frå kommande Stad skipstunell til ulike næringsføremål og hamnar. Høyringsframlegget om marin verneplan er med i kunnskapsgrunnlaget til konsekvensutgreiinga.

Kommunen gjekk breitt ut i den første høyringa, og hadde med mange arealbruksområde som var rådde frå i konsekvensutgreiinga, og fleire område for massedeposering og akvakultur enn det kommunen ser som realistisk å ha med i planen. Kommunen har gjort ei siling av område før ny andre gangs offentleg høyring. SFVL har hatt arbeidsmøte om planen med kommunen, andre aktuelle statsetatar og fylkeskommunen. Kommunen gav utsett medverknad til ei ny utgåve av planen kjem på høyring. Vi tek først stilling til planen når nødvendige overordna vurderingar er på plass og lagt til grunn for arealbruken, og kommunen har teke ut område som ikkje skal vere med.

Sjøarealet inst i Hoddevika og Ervika er avsett i kommuneplanen til *Bevaring naturmiljø* og til *Hensyn friluftsliv*.

Arealet som ligg til gamle Vågsøy kommune (no Kinn kommune) er ikkje dekt av kommuneplanen.

Fylkeskommunen i dåverande Sogn og Fjordane vedtok ein regional strategisk plan for kysten, gjeldande frå 2018.

NVE meddelte konsesjon den 02.12.2009 til eit testanlegg for flytande vindturbinar utanfor Drage, og Olje- og energidepartementet stadfesta vedtaket frå NVE den 06.12.2010. NVE overførte seinare anleggskonsesjon frå Stadt Wind AS til Kvernevik Engineering AS. Konsesjonen opnar for ei produksjon av 34 GWh på tre lokalitetar i gamle Selje og Vågsøy kommunar, mellom anna utanfor Drage i Sildegapet. I konsesjonsvilkår nr 1. står det at *tillatelsen gjelder fra i dag og inntil 5 år fra det tidspunkt anlegget settes i drift, dog ikke utover 01.01.2025. Anlegget må være satt i drift innen 01.01.2020.*

NVE har ikkje motteke MTA-plan (miljø,-transport og anleggsplan) som er eit vilkår før byggjearbeid, og anlegget vart ikkje sett i drift før fristen gjekk ut for meir enn halvanna år sidan. I følgje saksbehandlar i NVE, Marte Lundsbakken, har NVE ikkje registrert aktivitet i saka sidan 2016.

Konsekvensar av vernet

Av dei aktørane som bruker området i dag er det taretrålingsnæringa som vil få innskrenka sin aktivitet vest for Stålet og sør for Stad. Negative konsekvensane for andre interesser vil ikkje vere nemneverdige ut i frå bruken av området i dag. Forslag til restriksjonsnivå går fram av framlegg til verneforskrift. Det er føremålet med vernet som blir førande om det kjem søknadar om dispensasjon frå verneforskrifta. Nedanfor er ei tematisk oppsummering av brukarinteressene i området. Høyringsperioden vil kunne få fram fleire interesser som SFVL til no ikkje har fanga opp.

Friluftsliv og reiseliv

Verneframlegget kan ha ein positiv effekt for turistbedrifter i området. Det er mange turistbedrifter i nærområdet som til dømes driv med båtutleige til fritidsfiskarar. Stad, med sine gode bølgeforhold i Ervika og i Hoddevika, har blitt populære plassar for å surfe, og fleire verksemdar har si næring i overnatting, kursing og utleige. Generelt

aukar ofte turismen til område rundt store naturvernområde, sidan eit vern indikerer at det kan vere flotte naturopplevingar der. Friluftsliv med fiske, dykking og surfing kan fortsetje som før, heilt uavhengig av eit marint vern. Det blir ikkje lagt opp til restriksjonar på fritidsfiske, verken frå land eller frå båt. Det vil heller ikkje bli restriksjonar på ferdsel med båt. I spørsmålet om å kunne etablere kunstige rev for surfing, med masse frå t.d. tunneloverskot, vil det bli vanskeleg innanfor dagens framlegg til verneforskrift.

Figur 4 Generelt aukar ofte turismen til område rundt store naturvernområde, sidan eit vern indikerer at det kan vere flotte naturopplevingar der. Friluftsliv med fiske, dykking og surfing kan fortsetje som før, heilt uavhengig av eit marint vern. Foto: Maria Knagenhjelm

Tekniske installasjonar

Ved ønskje om tekniske installasjonar, som oppføring av nye kaianlegg og småbåthamner, må ein søkje dispensasjon frå vernereglane (sjå utkast til verneforskrift). Då vil forvaltningsstyresmakten kunne vurdere om tiltaket påverkar det marine naturmangfaldet eller ikkje. Det er lagt opp til strenge restriksjonar for tiltak som utfylling, byggeverksemd, plassering av konstruksjonar, mudring, deponering av massar, sprenging under vatn, legging av kablar, utslepp av kjølevatn,, utnytting av mineralske ressursar, installasjonar for energiutnytting, med meir. Lista i verneforskrifta er heller ikkje uttømmmande, det kan være ting vi ikkje klarar å komme på no, men som er aktuelt i framtida. Det vil ikkje bli opning i verneforskrifta til vindkraftanlegg. Testanlegget for flytande vindturbinar som fekk konsesjon frå NVE i 2010 er ikkje igangsett innan fristen den 1.01.2020. Statsforvaltaren reknar med at dette anlegget ikkje vil bli bygd når fristen

og føresetnadane for gjennomføring ikkje lenger er gyldig. Forvaltningsstyresmakta kan vurdere å gje løyve til mindre tekniske tiltak dersom det ikkje strir mot verneføremålet.

Uttak av massar

Det er sjøbotn og vassøyla som er omfatta av eit marint vern kring Stad. Nye inngrep eller aktivitetar som påverkar sjøbotn eller vassøyla vil i utgangspunktet ikkje få lov dersom det påverkar verneføremålet nemneverdig. Dette gjeld til dømes uttak av massar, til dømes skjelsand, sand og grus. Verneforskrifta opnar opp for å vurdere dispensasjon til tilgrensande grunneigarar som søker om mindre uttak av sand til eige bruk. Dette vil likevel i dei fleste tilfelle være mest aktuelt på marbakken, utanfor vernegrensa.

Molo og mudring

Det er teke opp ønskje i verneprosessen om det er mogeleg å mudre kring eksisterande moloar. Dette vil forvaltningsstyresmakta kunne vurdere når det ligg føre ein søknad. For vedlikehald og sikring av eksisterande infrastruktur vil det generelt sett være ein lågare terskel for å gje dispensasjon frå verneforskrifta så fremt det ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig.

Deponering av massar

Deponering av massar frå land og inn i det marine området skal ein unngå. Om det blir tilført massar til sjøbotnen kan dette føre til nedslamming av botn og botnfauna over eit større område i fjordbassenget, noko som kan påverke leveområdet til mange marine artar.

Rørledningar

Utlekking av rørleidningar og kablar i sjø bør ein ta sikte på å unngå. Om det er naudsynt å legge ein kabel gjennom området bør dette skje i utvalde korridorar og med skånsame metodar slik at påverknaden blir minst mogleg. Vurderingar kring slike korridorar, og kor det trengs for å t.d. føre fram fibertilgang til bygdene, kan ein komme inn på i arbeidet med ein forvaltningsplan. Statsforvaltaren vil kunne vurdere rørleidningar eller kablar som dispensasjonssaker når konkrete søknadar ligg føre, og vil i samråd med tiltakshavar kunne vurdere den beste traseen slik at verknaden av tiltaket blir minst mogeleg på naturmangfaldet.

NVE spelte inn at det kan være naudsynt å føre fram rørleidningar til testanlegget for flytande havvind utanfor Drage. Frist for igangsetjing av anlegget gjekk ut den 1.1.2020, og det har ikkje vore registrert aktivitet i saka sidan 2016. Vi reknar såleis med at dette ikkje lenger er relevant for planområdet for marint vern.

Eksisterande bruk av hamnar

Bruk av ankringsplassar og Kystverket sitt arbeid i fiskehamnar kan fortsetje slik det har gjort tidlegare. Generelt vil det vere opning for at eksisterande anlegg og innretningar skal få naudsynt vedlikehald. Det er ikkje lagt opp til restriksjonar på drift av eksisterande anlegg og innretningar.

Restriksjonar på taretråling

Statsforvaltaren meiner at taretråling skal vere forbode i det marine verneområde kring Stad vest for Stålet og i sør (Fureneset-Liset). Dette er område med viktige, nasjonale marine verneverdiar som skal kunne utvikle seg naturleg utan inngrep. Tareskogen er stor og mangfaldig og vil kunne utgjere eit viktig referanseområde for forskning på marine økosystem. Vi gjer framlegg om at taretråling likevel skal vere tillate innanfor den delen av det marine verneområdet som ligg aust for Stålet, inn mot Møre og Romsdal fylke.

Fiske stort sett som før

Fiske med passive reiskap (snøre, teine, ruse, garn, line) vil vanlegvis ikkje ha negative konsekvensar for verneverdiane, og kan såleis halde fram. Fiske etter pelagiske artar med not og trål i dei frie vassmassane vert også vurdert til å ha liten effekt på verneverdiane.

Fiske med aktive fiskereiskap som slepast og/eller røyrrer botn, vil kunne medføre skade på særleg sårbare førekomstar av korallar, og vil ikkje være i tråd med verneforskrifta. Det er i dag ikkje tråling av botnfisk i kandidatområdet. Bruk av snurrevad påverkar ikkje sjøbotnen og vil vere tillate. Miljødirektoratet kan av omsyn til korallførekomstar ved forskrift regulere eller forby verksemd i det marine verneområdet (sjå § 3 Generelle unntak frå vernereglane).

Tradisjonell låssetjing av fisk vil også være lov i Stad marine verneområde. Det er registrerte lokalitetar for låssettingskasser både i Honningsvågen og i utkanten av Hoddevika. Dei blir brukt til trygg oppbevaring for både sei, sild og makrell etter fangst rundt Svinøya som ligg 16 km lengre ut i havgapet.

Akvakultur og andre konsesjonspliktige tiltak

Eksisterande anlegg og konsesjonar vil ikkje få restriksjonar av vernet. Ved utviding og fornying av konsesjonar kan det etter søknad bli vurdert dispensasjon. Det blir då stilt krav om at aktiviteten ikkje er i strid med verneformålet, ein må rekne med at det vil bli stilt krav til minimal påverknad på naturmiljøet og at dei mest miljøforsvarlege driftsmetodane blir brukte. Etter innspel frå Selje kommune går vi inn for at det aust for Stålet kan bli opna for etablering av akvakulturanlegg etter søknad. Det blir då stilt krav om at slik næring ikkje skal gje andre økologiske effektar enn lokal næringstilførsle rett under merdane, samt at miljørettsprinsippa i naturmangfaldlova er vurdert grundig. Verneforskrifta opnar ikkje for nye akvakulturanlegg vest for Stålet og ned mot Liset.

Etter søknad kan ein søkje om dispensasjon til levandelagring av villfanga fisk inntil 12 veker. Om ein lagrar villfanga fisk meir enn 12 veker blir det vurdert som akvakultur.

Det er ønskeleg å halde området mest mogleg upåverka av havbeite, vi har ikkje registrert at det er aktivitet knytt til havbeite per dags dato. I verneforskrifta heiter det at *Dyrelivet i sjø og knytt til sjøbotnen er verna mot skade og øydelegging. Utsetjing av organismar er forbode.*

Konsekvensar for næringsverksemd

Restriksjonsnivået avgjer om pågåande næringsverksemd får ulemper av vernet, men vi forventar at problema blir små med unntak for taretråling. For taretråling inneber det marine vernet at området vest for Stålet heilt ned til sør for Stad ikkje vil vere tilgjengeleg for slik næringsaktivitet. FMC Biopolymer Dupont har gjort det klart at området er viktig for selskapet då det tek opp 5000-6000 tonn stortare dei åra det haustar her. Samstundes er taretråling konfliktfylt lokalt.

Konfliktane knytt til moglege negative effektar for framtidig næringsverksemd er elles truleg ikkje store. Statsforvaltaren har erfaring med at vern kan føre til mange positive ringverknadar, både for sosial, kulturell og økonomisk verdiskaping lokalt. Vi veit likevel ikkje kva ressursar som vil vere etterspurt i framtida, og heller ikkje kva driftsteknikkar som vil vere tilgjengelege. Stad vil uansett alltid vere eit særleg vêrhardt område og med sårbar natur som må takast omsyn til, uavhengig av om området er verna eller ei.

Generelt om verknadar av vernet

Ved etablering av nye verneområde i dag er det vanleg at pågåande, lovlege aktivitetar kan fortsette, også etter vedtak i statsråd. Eit vern har til hensikt å ta vare på området og unngå store inngrep som utfylling, boring eller nye, tekniske installasjonar. For slike aktivitetar vil det difor komme restriksjonar slik at tareskogane, korallane og det marine økosystemet får auka vern samanlikna med eksisterande regelverk som til dømes plan- og bygningslova og forureiningslova.

For dei fleste som nyttar Stad i dag vil vernet få lita eller ingen verknad. Normal friluftaktivitet vil ikkje være i strid med verneføremålet. Sanking av tang og tare ned til lågaste flomål for rettshavarar eller til undervisning vil være lov. Det same vil gjelde plukking av skjell til eige bruk i samsvar med gjeldande lovverk, mens kommersiell hausting som til dømes taretråling eller skjellskraping kan påverke verneverdiane i vesentleg grad og vil i utgangspunktet ikkje vere lov.

Vedlikehald av til dømes sjøkablar, bruer, bryggjer og moloar vil være lov. Men krev tiltaket støyping, sprenging eller påfylling av massar vil tiltaket være søknadspliktig. At eit tiltak er søknadspliktig er ikkje det same som eit forbod. Gjennom handsaming av ein søknad vil verneområdeforvaltninga sikre at miljøomsyn vert lagt til grunn i vurderinga av om løyve vil bli gitt. Til dømes kan det bli sett vilkår om tidspunkt på året for gjennomføring, slik at sårbare periodar for t.d. yngling blir uforstyrre. Det kan også bli sett vilkår om samling av enkeltsøknadar om flytebryggjer til felles småbåtanlegg, dersom dette kan ta meir omsyn til biologisk mangfald og samla belastning. Vilkår knytt til eksempelvis kanalisering av kablar og leidningar til traséar utanom viktige naturførekomstar kan også bli sett.

Verneforskrifta legg ikkje opp til regulering av fisket slik det går føre seg i dag, sidan dette allereie er regulert gjennom havressurslova og lakse- og innlandsfisklova. Reiskap som påverkar botn vil likevel bli forbode av omsyn til korallførekomstar. Om vern vil

medføre konsekvensar for eventuell framtidig akvakultur aust for Stålet, vil avhenge av konkrete vurderingar av om slik aktivitet er i tråd med verneføremålet.

Verneforskrifta vil gjelde parallelt med anna regelverk, og ein søknad vil ofte måtte handsama etter fleire lovverk. Dersom det er motstrid mellom fleire regelverk vil verneforskrifta alltid gå føre anna lovverk. Søknadar vil som hovudregel først bli handsama etter verneforskrifta.

Vi legg opp til utarbeiding av forvaltningsplan med definerte bevaringsmål som grunnlag for å overvake tilstanden i Stad marine verneområde. Ein forvaltningsplan vil også utdjupe verneforskrifta og gi retningsliner for brukarinteressene. Vern er i hovudsak eit verkemiddel for å verne natur mot menneskeleg påverknad, men mange verneområde inngår også som eit positivt element i lokal identitetsskaping og marknadsføring av lokalt reiseliv.

Møte og synfaringar

Fylkesmannen heldt følgjande møte og synfaringar i samband med oppstarten av verneplanarbeidet kring Stad:

- 06.12.2017 – Møte med Selje kommune.
- 04.06.2019 – Møte med Selje kommune og Fiskeridirektoratet.
- 11.09.2019 – Synfaring med Selje kommune, grunneigarar, Fiskeridirektoratet, FMC Biopolymer Dupont, fiskeriorganisasjonar m.fl. i området Fure – Drage på sørsida av Stadlandet.

Statsforvaltaren har hatt følgjande møte med kommunane i forkant av at verneframlegget vert sendt på høyring:

- 03.06.2021 – møte med Stad kommune
- 14.09.2021 – møte med Kinn kommune

For oppsummering av møte og synfaringar sjå vedlegg 4.

Figur 5 Synfaring med Selje kommune, grunneigarar, Fiskeridirektorat, FMC Biopolymer Dupont, fiskeriorganisasjonar med fleire i området Fure - Drage på sørsida av Stadlandet den 11. november 2019. Foto: Statsforvaltaren i Vestland/Tom Dybwad.

Oppsummering av innspel, møte og synfaring, grenser og verneforskrift

Statsforvaltaren har teke inn i verneforskrifta innspela til oppstartmeldinga så langt det har late seg gjere, utan at det går ut over verneformål og retningslinjer for marint vern i Noreg.

Vi har på bakgrunn av fråsegn frå Selje, seinare Stad, kommune og sterke ønskje lokalt valt å utvide det marine verneframlegget etter oppstartmeldinga. Det inneber at havområdet frå Ytre Fure til og med Liset på sørsida av Stadhalvøya med delar av Sildegapet er no med i framlegget (sjå vedlagt kart), og med det er samla areal 165 km². Vi er klar over at utvidinga på sørsida av Stad er konfliktfylt i høve til taretrålingsinteressene, og difor foreslår vi ei opning for hausting av stortare aust for Stålet, jamfør framlegget til verneforskrift. Både på sørsida av Stad og på nordsida aust for Stålet er stortareområdet av svært stor verdi. Stortare og dei store, samanhengjande områda med dette viktige økosystemet er noko av det verneføremålet vil ivareta. Ei differensiering av det marine verneområdet er vårt framlegg for å løyse denne utfordringa. Vi ser det som verdfullt at ein med ei slik løysing får eit godt grunnlag for over tid å sjå og vurdere verknaden som taretråling har på stortareskog, samanlikna med naturleg tareskog utan hausting. Djupner ned til 300 meter i Sildegapet med raudlista korallar vil bli verna mot fiskereiskap som slepast og/eller røyrrer botn, jf. nye formuleringar i forskrifta. Det har vore lite tråling av botnfisk i området tidlegare, og med eit ekstra vern av korallførekomstane vil heller ikkje dagens utøving av fiskeriaktiviteten bli særleg råka.

Selje kommune spelte inn ønskje om opning for etablering av akvakulturanlegg aust for Stålet og ned mot Tungevåg. Sett i samanheng med at taretråling er tillate aust for Stålet, meiner vi at det, etter søknad, skal vere opning for å etablere akvakulturanlegg aust for Stålet (5°11'9" Øst), inn mot grensa mot Møre og Romsdal, så lenge dette ikkje kjem i strid med verneføremålet.

Avgrensing av områda og privat eigedom

Avgrensinga inn mot kysten varierer avhengig av om kystlinja allereie er verna eller ikkje. Der det er eksisterande naturreservat som går ut eller ned til sjøen, føreslår vi å trekke grensa slik at tidevassona blir inkludert, og slik at vern etter naturvernlova vert samanhengande. Elles føreslår vi at grensa blir trekt utanfor privat grunn ved marbakken på 2 meters djup. Difor har vi ikkje sendt særskilt brev til alle eigedomar som grensar til kandidatområdet. Unntaket er grunne område med store verneverdiar. Statsforvaltaren vil gjerne delta på synfaring saman med grunneigar og kommunen når det er ønskje om det.

Erstatning

Etter § 50 i naturmangfaldlova har eigar eller rettshavar i område som vert verna som naturreservat rett til erstatning for økonomiske tap når vernet gjer noverande bruk vanskeleg. Sidan marint vern i hovudsak vil gjelde utanfor privat grunn (marbakken på 2 meters djup) vil dette truleg gjelde få grunneigarar. Naturmangfaldslova § 50 om erstatning lyder som følgjer:

«§ 50 (erstatning til eiere og rettighetshavere i verneområder)

En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42.»

Namn

Namn på verneområdet er ein del av verneplanprosessen med høve til å kome med innspel og framlegg. Det mest aktuelle namnet er etter vårt syn «*Stad marine verneområde*». Statens namnekonsulent kan også ha tungtvegande merknader om namnet.

Forvaltningsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som skal vere forvaltningsstyresmakt for verneområde.

Vidare saksgang og prosess

Etter høyringa vil Statsforvaltaren vurdere alle innkomne innspel og på bakgrunn av dette utarbeide ei tilråding for vern som vert sendt til Miljødirektoratet. Deretter sender Miljødirektoratet ei endeleg tilråding til Klima- og miljødepartementet som kan fremje vedtak om oppretting av verneområde for Kongen i statsråd. Eit eventuelt vernevedtak vil vere ein kongeleg resolusjon, der verneforskrifta med tilhøyrande vernekart er dei juridisk bindande dokumenta.

Dersom vedtak om vern vert ein realitet, skal Statsforvaltaren i ettertid utarbeide forvaltingsplan. Forvaltingsplanen er ikkje juridisk bindande, men skal vere ei rettesnor for forvaltinga innanfor rammene av verneforskrifta. Det vil bli eigne høyringsprosessar for forvaltingsplanen.

Høyringsbrevet og tilhøyrande dokument vert sendt til offentlege instansar, foreiningar og interesseorganisasjonar. Høyringa vert også kunngjort i lokale aviser og på vår heimeside.

Meir informasjon om arbeidet finn de på heimesida til [Statsforvaltaren i Vestland](#), under Miljø og klima.

Vi er opne for å orientere om saka i Stad og Kinn kommunar. Vi ser det som aktuelt i tillegg til å halde opne informasjonsmøte i løpet av høyringa av framlegget, dersom det er praktisk mogeleg.

Innspele

Alle involverte partar blir oppmoda til å ta del i høyringa. Fråsegn kan du sende til Statsforvaltaren i Vestland, Njøsavegen 2, 6863 Leikanger eller til sfvlpost@statsforvalteren.no. Merk saka med «Høyring av Stad marine verneområde». Sakshandsamarar er seniorrådgjevar Maria Knagenhjelm (57643137, e-post fmsfmck@statsforvalteren.no).

Vi gjer merksam på at Statsforvaltaren har ein offentleg postjournal og alle fråsegner blir registrerte her. Om ein har gitt innspel til oppstartsmeldinga og ikkje har meir å tilføre no når saka er ute til høyring, treng ein ikkje skrive ny uttale. Vi tek med oss alle innspel til oppstartsmeldinga vidare i prosessen, der dei vil bli handterte som høyringsfråsegn med mindre vi har fått ny uttale frå dykk.

Høyringsfristen for å kome med fråsegn til verneframlegget er sett til **XX.XX.2021**.

Ved spørsmål, ta gjerne kontakt.

Med helsing

Kjell Kvingedal
miljødirektør

Eline Orheim
seksjonsleiar

Dokumentet er elektronisk godkjent